

TADEUSZ KOŚCIUSZKO GENERAŁ AMERYKAŃSKI

TADEUSZ KOŚCIUSZKO

25^{lat} Mazowsze

Dokąd tak śpieszysz, Panie Generale

*Dokąd tak śpieszysz, Panie Generale,
że incognito porzucasz stolicę
i z jednym tylko towarzyszem w drogę,
mijasz roгатki i pędzisz wytrwale.*

*W czarnym surducie, w czarnym kapeluszu
dokąd tak śpieszysz, że wymieniasz konie
na chłopskie nawet, bez chwili popasu.
Dzień się przełamał i już popołudnie,*

*a Ty wciąż gonisz i zajeżdżasz konie.
Czy chcesz dogonić czas, co zmarnowano
zanim wiadomość przysłał kurierem
od Ponińskiego, że pobite strażę*

*i Fersen Wisłę przekroczył bezkarnie?
Czy wiesz, że coraz bliżej Ci do Maciejowic?*

Fragment poematu o bitwie maciejowickiej
Leszka Marka Krżeśniaka (2009)

GALERIA MALARSTWA HISTORYCZNEGO
MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

TADEUSZ KOŚCIUSZKO

GENERAŁ AMERYKAŃSKI

Katalog wystawy pod redakcją
LESZKA MARKA KRZEŚNIAKA I TADEUSZA SKOCZKA

WARSZAWA 2024

WYSTAWA “TADEUSZ KOŚCIUSZKO – GENERAŁ AMERYKAŃSKI”

Galeria Brama Bielańska Muzeum Niepodległości

2 lutego – 8 maja 2024

Obrazy z kolekcji Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej

autorstwa **Hakoba Mikayelyana i Natalii Shayon**

Autorzy tekstów:

Leszek Marek Krześniak, Tadeusz Skoczek

Fotografie:

Anna Kowalska

Wydanie pierwsze

Copyright: Polska Fundacja Kościuszkowska

ISBN 978-83-85666-35-6

Adres wydawcy:

Polska Fundacja Kościuszkowska

08-480 Maciejowice, ul. Rynek 2

Biuro:

00-508 Warszawa, al. Jerozolimskie 31 m.14

+48 602 175 238; 22 625 49 77

poczta@pfk.waw.pl

www.pfk.waw.pl

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	9
INFORMACJA O MALARZU.....	10
UDZIAŁ KOŚCIUSZKI W WOJNIE O NIEPODLEGŁOŚĆ STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI	13
NA CZELE PIERWSZEGO POLSKIEGO POWSTANIA NARODOWEGO	41
NIEWOLA KOŚCIUSZKI.....	63
Z FRANCJI DO SZWAJCARII	67
BIBLIOGRAFIA.....	79
Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEJ FUNDACJI KOŚCIUSZKOWSKIEJ.....	81
APEL W SPRAWIE PANORAMY MACIEJOWICKIEJ.....	85
PAWILON GALERII KOSYNIERÓW	87
GALERIA MALARSTWA HISTORYCZNEGO. SPIS WYSTAW	89

SPIS OBRAZÓW

1. Tadeusz Kościuszko - generał amerykański	14
(Autor: Natalia Shayon, 50x70 cm)	
2. Tadeusz Kościuszko przedstawia J. Waszyngtonowi plany twierdzy West Point	16
(Autor: Hakob Mikayelyan, 65x92 cm)	
3. Tadeusz Kościuszko - młody oficer Armii Amerykańskiej.....	18
(Autor: Hakob Mikayelyan, 54x81 cm)	
4. Generał Tadeusz Kościuszko w Pałacu Jabłonowskich.....	20
(Autor: Hakob Mikayelyan, 100x150 cm)	
5. Generał Tadeusz Kościuszko na tle murów Warszawy	22
(Autor: Hakob Mikayelyan, 73x92 cm)	
6. Generał Tadeusz Kościuszko na tle dworku w Mereczowszczyźnie.....	24
(Autor: Hakob Mikayelyan, 50x70 cm)	
7. Tadeusz Kościuszko - konterfekt upowszechniany po wojnie 1792 r.	26
(Autor: Hakob Mikayelyan, 50x70 cm)	
8. Tadeusz Kościuszko - przysięga w Krakowie 24 marca 1794.....	28
(Autor: Hakob Mikayelyan, 60x90 cm)	
9. Tadeusz Kościuszko - portret w czapce generalskiej	30
(Autor: Hakob Mikayelyan, 50x70 cm)	
10. Generał Tadeusz Kościuszko - portret	32
(Autor: Hakob Mikayelyan, 73x92 cm)	
11. Generał Tadeusz Kościuszko w czapce włościańskiej.....	34
(Autor: Hakob Mikayelyan, 53x65 cm)	
12. Generał Tadeusz Kościuszko - portret z orderami	36
(Autor: Hakob Mikayelyan, 53x65 cm)	
13. Generał Tadeusz Kościuszko - w sukmanie.....	38
(Autor: Hakob Mikayelyan, 60x80 cm)	
14. Generał Tadeusz Kościuszko - w czapce wolności.....	42
(Autor: Hakob Mikayelyan, 60x80 cm)	
15. Tadeusz Kościuszko - w mundurze.....	44
(Autor: Hakob Mikayelyan, 60x90 cm)	

---

16. Tadeusz Kościuszko - w stroju cywilnym	46
(Autor: Hakob Mikayelyan, 50x60 cm)	
17. Tadeusz Kościuszko w czapce wolności na koniu	48
(Autor: Hakob Mikayelyan, 73x90 cm)	
18. Tadeusz Kościuszko w czapce naczelnika - portret na koniu	50
(Autor: Hakob Mikayelyan, 80x100 cm)	
19. Generał Tadeusz Kościuszko na białym koniu	52
(Autor: Hakob Mikayelyan, 70x120 cm)	
20. Tadeusz Kościuszko na tle Krakowa	54
(Autor: Hakob Mikayelyan, 65x92 cm)	
21. Tadeusz Kościuszko pędzi na koniu	52
(Autor: Hakob Mikayelyan, 65x90 cm)	
22. Tadeusz Kościuszko z J. U. Niemcewiczem w drodze pod Maciejowice	58
(Autor: Hakob Mikayelyan, 70x100 cm)	
23. Tadeusz Kościuszko - zranienie pod Maciejowicami (10 października 1794)	60
(Autor: Hakob Mikayelyan, 65x92 cm)	
24. Tadeusz Kościuszko pod Maciejowicami - pędzi aby zawrócić ułanów	64
(Autor: Hakob Mikayelyan, 65x92 cm)	
25. Tadeusz Kościuszko pod Maciejowicami - kieruje ogniem artylerii pod Powązkami	68
(Autor: Hakob Mikayelyan, 110x90 cm)	
26. Tadeusz Kościuszko pod Racławicami (4 kwietnia 1794)	70
(Autor: Hakob Mikayelyan, 140x100 cm)	
27. Generał Tadeusz Kościuszko w stroju paradnym	72
(Autor: Hakob Mikayelyan, 80x100 cm)	
28. Tadeusz Kościuszko - uroczysty wjazd do Warszawy (lipiec 1794)	74
(Autor: Hakob Mikayelyan, 140x100 cm)	
29. Tadeusz Kościuszko w Szwajcarii u schyłku życia (1817)	76
(Autor: Hakob Mikayelyan, 38x46 cm)	

WPROWADZENIE

W dniu 13 października 2023 roku minęło 240 lat od nadania Tadeuszowi Kościuszce stopnia generała armii amerykańskiej, a w roku 2024 przypada 230. rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej, której nazwa jest ściśle związana z generałem.

Na wystawie prezentowane są obrazy z tych okresów życia i działalności Tadeusza Kościuszki. Autorem bogatej kolekcji obrazów jest Hakob Mikayelyan, malarz z Armenii, pochodzący z rodziny o polskich korzeniach. Wszystkie eksponowane obrazy to prace olejne na płótnie, które zostały namalowane w latach 2017 - 2023. Tematyka tych dzieł to autorskie interpretacje znanych historycznych epizodów z życia Tadeusza Kościuszki. Są tu podobizny młodego oficera w czasie wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych, czy w czasie wizytacji przez Jerzego Waszyngtona budowanej przez Kościuszkę twierdzy West Point. Są obrazy nawiązujące do walk w czasie wojny w obronie Konstytucji

3 Maja i wiele dzieł związanych Insurekcją Kościuszkowską, od przysięgi na Krakowskim Rynku (24 marca 1794) przez bitwę pod Raławicami (4 kwietnia 1794), bitwy w obronie Warszawy (lipiec - wrzesień 1794) i bitwę pod Maciejowicami (10 października 1794). Na wystawie pokazano wiele portretów Kościuszki, nie tylko w stroju generała czy Najwyższego Naczelnika Siły Zbrojnej Narodowej, ale i w chłopskiej sukmanie, w czapce wolności oraz po cywilnemu. Chociaż niektóre z nich nawiązują do dzieł powstałych w XIX i XX wieku, to są tu przedstawiane w autorskiej interpretacji. Większość obrazów to nowatorskie propozycje malarskie zarówno samego generała Tadeusza Kościuszki jak i wydarzeń, w których brał udział. Nowym obrazem jest malarska wizja wjazdu Tadeusza Kościuszki do Warszawy w roku 1794 oraz bitwy pod Raławicami.

Leszek Marek Krześniak, Tadeusz Skoczek

INFORMACJA O MALARZU

HAKOB MIKAYELYAN

Urodził się 18 stycznia 1972 roku w Erewaniu (Armenia). Jego przodkowie mieli polskie korzenie. Naukę malarstwa rozpoczął w Instytucie Terlemezjana, kontynuował w Akademii Sztuk Pięknych w Erewaniu u najśłynniejszych mistrzów malarstwa w Armenii. Jego obrazy były wystawiane w Moskwie, Genewie, Waszyngtonie i Paryżu. W 2010 r. malował w Monaco, Mediolanie i Paryżu, a w 2011 w Nicei i Paryżu.

W jego twórczości dominują improwizacje w kompozycji, abstrakcje, hiperrealizm i impresjonizm. Wykonał wiele autorskich kopii obrazów mistrzów renesansu. W ostatnich latach zajął się tematyką historyczną związaną głównie z Tadeuszem Kościuszką Insurekcją, a niedawno z wojną polsko-bolszewicką w 1920 roku.

W swoim dorobku ma cykle obrazów: „Generał Tadeusz Kościuszko” (45 prac), „Przywódcy

Insurekcji Kościuszkowskiej” (17 portretów), „Ludzie Tradycji Kościuszkowskiej” (50 portretów), „Damy serca Tadeusza Kościuszki” (10 portretów), „Obrońcy Radzimina” (10 portretów i autorska kopia „Cudu nad Wisłą” oraz „Portrety wybitnych Polaków” (15 prac).

Jest twórcą autorskiej kopii obrazu Jana Matejki „Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem”. Ostatnio namalowane obrazy Hakoba Mikayelyana to: „Wjazd Kościuszki do Warszawy w 1794 roku i „Rozbiory”. Jego obraz „Niewola” w 2017 roku został nagrodzony na Konkursie Kościuszkowskim w Australii.

Jest autorem założeń do namalowania Panoramy Bitwy pod Maciejowicami i Panoram zwycięskich bitew Warszawskich 1794 r. oraz Galerii Kosynierów.

Ponadto namalował wiele pejzaży, „obrazów, które leczą”, aktów, fresków, kompozycji abstrakcyjnych, Preferuje malowanie farbami olejnymi.

Jego prace były wielokrotnie wystawiane w Muzeum Niepodległości w Warszawie, w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, na Zamku w Legnicy, w Centralnej Bibliotece Rolniczej w Warszawie, w Dworze Strzyżew, w Domu Kultury Portiernia w Warszawie Ursusie oraz w czasie Międzynarodowych Sympozjów Kościuszkowskich w Maciejowicach, Żelechowie, Garwolinie, Warszawie w latach 2017-2022.

Od roku 2017 ściśle współpracuje z Polską Fundacją Kościuszkowską.

Na zamówienie wykonuje portrety, obrazy historyczne, religijne, pejzaże, akty i abstrakcje.

UDZIAŁ W WOJNIE O NIEPODLEGŁOŚĆ STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

Autor: Natalia Shayon, Format: 50x70 cm, płótno olej, 2017

Tadeusz Kościuszko - generał amerykański

ROK 1775

9 - 10 PAŹDZIERNIKA

Po upokarzającej odmowie zgody na małżeństwo z Ludwiką od jej ojca - Józefa Sosnowskiego, Kościuszko zaciąga pożyczkę i postanawia wyjechać z kraju

19 PAŹDZIERNIKA

W Dukli Kościuszko poszukuje posiadającego duże wpływy na dworze Saksońskim Wandelina Mniszcha, do którego ma list polecający od stryja Jana Nepomucena Kościuszki, lecz go nie zastaje. Na wszelki wypadek zostawia list wyjaśniający niezapowiedzianą wizytę.

20 PAŹDZIERNIKA

Poszukując Mniszcha, Kościuszko po raz pierwszy w życiu przybywa do Krakowa.

21 PAŹDZIERNIKA

Z Krakowa wyjeżdża do Drezna w poszukiwaniu służby wojskowej w armii saskiej, lecz spotkawszy się z odmową, jedzie do Francji. Data wyjazdu jest nieznana.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 65x92 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko przedstawia J. Waszyngtonowi plany twierdzy West Point

ROK 1776

POCZĄTEK ROKU

Angielski radykał Thomas Paine przebywający od 1774 roku w Ameryce, rozpowszechnił w 100 tys. egzemplarzy słynną broszurę „Common Sense” („Zdrowy rozsądek”), w której ogłaszał naturalne prawo każdego ludu do zjednoczenia i niepodległości oraz do walki z tyranią i tronem. Amerykę przedstawił jako „Nowy Świat” stanowiący azyl i ojczyznę dla wolnej ludzkości. Treść tej broszury jak i wiadomości o wojnie 13 stanów amerykańskich były także rozpowszechnione we Francji, a szczególnie w Paryżu, gdzie przebywa Kościuszko jako bezrobotny emigrant.

CZERWIEC

Kościuszko wyjeżdża z Francji do Ameryki, by wziąć udział w rozpoczętej 19 kwietnia 1775 r. wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych.

4 LIPCA

W Filadelfii została ogłoszona pierwsza w świecie Deklaracja Niepodległości i Wolności, zostaje uchwalona przez Kongres Delegatów 13 Stanów Zjednoczonych Ameryki.

LIPIEC - SIERPIEŃ

W czasie rejsu do Ameryki statek wiozący Kościuszkę i pięciu innych, nieznanymi Polaków, zbacza z kursu podczas burzy i rozbija się blisko wyspy Martynika i na pograniczu Oceanu Atlantyckiego i Morza Karaibskiego. Kościuszce i pozostałym Polakom udaje się uratować się i dalszą podróż do walczących Stanów odbywają łodzią rybacką, płynąc do Filadelfii wzdłuż wybrzeża wschodniego.

Wiadomości o tym wydarzeniu zamieściła gazeta O.O. Pijarów „Nowiny” 16 kwietnia 1777 roku oraz J. U. Niemcewicz w swych wspomnieniach.

KONIEC SIERPNIA

W Filadelfii Kościuszko najprawdopodobniej udaje się do znającego język francuski uczonego i wynalazcy oraz współtwórcy Deklaracji Niepodległości, Beniamina Franklina (1706-1790), by oświadczyć mu, że przybywając z armią polską, aby walczyć o wolność Ameryce ofiarować swoją pomoc. Następnie składa w Kongresie Kontynentalnym memoriał oferujący swą pomoc walczącym. Zostaje skierowany do Wydziału Wojny armii amerykańskiej w Filadelfii.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 54x81 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - młody oficer Armii Amerykańskiej

ROK 1776

WRZESIEŃ - PAŹDZIERNIK

Kościuszko wykonuje pierwsze zlecenie dotyczące planu ufortyfikowania ujścia rzeki Delaware w Filadelfii.

18 PAŹDZIERNIKA

Kościuszko otrzymuje nominację na inżyniera wojskowego z rangą pułkownika armii amerykańskiej i pensją 60 dolarów miesięcznie oraz zadanie kontynuowania rozpoczętych prac nad umocnieniami Filadelfii.

KONIEC PAŹDZIERNIKA

Kościuszko pracuje nad rozbudową systemu umocnień na rzece Delaware pod Filadelfią.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 100x150 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko w Pałacu Jabłonowskich

ROK 1777

POCZĄTEK KWIETNIA

Kościuszko, jako inżynier wojskowy, skierowany zostaje na północ, do armii zaprzyjaźnionego już z nim generała Horatio Gatesa.

12 MAJA

Kościuszko przybywa do Ticonderogi w sprawie oceny stanu umocnień i ich rozbudowy.

18 MAJA

Po zapoznaniu się z umocnieniami Ticonderogi Kościuszko wysłał raport do generała Horatio Gatesa, w którym proponuje dodatkowe ufortyfikowanie górującego nad twierdzą wzgórza zwanego "Głową cukru" (Sugar Loaf) i obsadzenie go baterią dział ciężkich. Tej propozycji, mimo polecenia generała Gatesa, nie zrealizowano, a Kościuszko polecono rozbudowę Fortu Independence.

20 CZERWCA

Początek ofensywy brytyjskiej armii generała J. Burgoyne'a z Kanady na Ticonderogę - Saratogę.

6 LIPCA

Brytyjczycy zdobywają Ticonderogę zgodnie z przewidywaniami Kościuszki poprzez opanowanie

"Głowy cukru" oraz wciągają na wzgórze swoje działa i spychają wojska amerykańskie na południe.

6 LIPCA -19 SIERPNIA

Kościuszko jako inżynier opóźnia pościg Brytyjczyków na linii odwrotu wojsk własnych, stawiając zasieki z drzewa na drodze i zapory na rzece Wood Creek, niszcząc wszystkie mosty, pałac pozostawione zboże i żywność. Ponadto zajmuje się umocnieniem kolejnych pozycji obronnych cofającej się armii amerykańskiej.

KONIEC SIERPNIA - POCZĄTEK WRZEŚNIA

Kościuszko zgodnie z rozkazem generała Gatesa wybiera i umacnia Wzgórze Bemisa pod Saratogą w celu zatrzymania armii generała Burgoyne'a.

19 WRZEŚNIA - 7 PAŹDZIERNIKA

Odparcie ataków brytyjskich na Wzgórze Bemisa. Armia Burgoyne'a nie odniósłszy sukcesu, wycofuje się nocą pod Saratogę, lecz tam zostaje osaczona.

17 PAŹDZIERNIKA

Kapitulacja armii Burgoyne'a, w przyjęciu której uczestniczy Kościuszko jako zasłużony oficer.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 73x92 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko na tle murów Warszawy

ROK 1777

Zwycięstwo Amerykanów pod Saratogą nabrało międzynarodowego znaczenia. Stany Zjednoczone Ameryki zostały uznane przez Francję i Hiszpanię, za państwo walczące. Zawarty z tej okazji traktat przyjaźni z Francją zobowiązywał ją do wzięcia udziału w wojnie po stronie amerykańskiej.

LISTOPAD - GRUDZIEŃ

Kościuszko stacjonuje w Albany, sprawując nadzór nad odlewnią dział i fabryką broni.

KONIEC GRUDNIA

Prawdopodobne spotkanie Kościuszki z rodakiem Kazimierzem Puławskim, wówczas generałem armii amerykańskiej i organizatorem kawalerii.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 50x70 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko na tle dworku w Mereczowszczyźnie

ROK 1778

17 STYCZNIA

W związku ze staraniami generała Gatesa o awans generalski dla Kościuszki, ten wysłał do adiutanta generała list wyjaśniający, iż bardziej ceni sobie spokój niż awans i gdyby miał on wywołać liczne zazdrości, to go nie przyjmie. Faktycznie jedyne stanowisko generalskie w amerykańskim korpusie inżynierów wojskowych było już obsadzone przez Francuza Louisa Duportaila, dlatego zasłużony awans Kościuszki był niemożliwy.

Tego samego dnia Kościuszko pisze do naczelnego wodza generała Jerzego Waszyngtona prośbę o opiekę nad nim i jego rodakiem Janem Zielińskim, kawalerzystą Pułaskiego, mającym zatarg z jednym z adiutantów Waszyngtona.

19 - 26 LUTEGO

Po skierowaniu generała La Fayette do Albany na stanowisko dowódcy Armii Północnej, Kościuszko wyjeżdża za zgodą dowódcy armii do Yorku, by starać się o inny przydział w Kongresie USA. Zawozi też przewodniczącemu Kongresu list generała La Fayette wyrażający wątpliwość w związku z przygotowywaną wyprawą do Kanady. Nowe stanowisko wyszukał Kościuszce ówczesny kierownik Wydziału Wojny, generał Gates.

5 MARCA

Wydział Wojny kieruje Kościuszkę do ufortyfikowania rzeki Hudson w rejonie West Point.

26 MARCA

Kościuszko melduje się w West Point, gdzie otrzymuje stanowisko inżyniera - budowniczego twierdzy.

16 LIPCA

Generał Waszyngton dokonuje pierwszej inspekcji stanu budowy twierdzy West Point.

POCZĄTEK WRZEŚNIA

Kościuszko wezwany do obozu wojsk amerykańskich w White Plains, zeznaje jako świadek w sprawie generała St. Claire'a oskarżonego o opuszczenie Ticonderogi, wykazując jego niewinność. Występując w roli sekundanta generała Gatesa w pojedynku z generałem Wilkinsonem, popada w konflikt z sekundantem przeciwnika Johnem Carter'em.

12 WRZEŚNIA

Kościuszko w liście do generała Gatesa wyraża żal, że nie może służyć pod jego dowództwem, lecz jednocześnie nie zaniebuje rozbudowy West Point.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 50x70 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - konterfekt upowszechniany po wojnie 1792 r.

ROK 1779

8 I 14 CZERWCA

Generał Waszyngton w obecności Kościuszki dokonuje szczegółowej inspekcji umocnień West Point i postanawia zintensyfikować prace w związku z zagrożeniem tego kierunku działań, co wzmacnia pozycję Kościuszki jako inżyniera.

21 LIPCA - 28 LISTOPADA

Generał Waszyngton wybiera West Point na swą kwaterę, co powoduje zbliżenie Kościuszki z naczelnym wodzem wojsk amerykańskich.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 60x90 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - przysięga w Krakowie 24 marca 1794

ROK 1780

MAJ

W związku z dostaniem się do niewoli generała Duportaila, Kościuszce dodatkowo zostaje powierzona funkcja naczelnika korpusu inżynierów amerykańskich.

4 SIERPNI

Kościuszko wysyła do Waszyngtona prośbę o przeniesienie go do armii południowej generała Gatesa, gdyż umocnienia West Point zostały w zasadzie wybudowane.

OKOŁO 11 SIERPNI

Po uzyskaniu zgody Waszyngtona Kościuszko opuszcza West Point i udaje się do armii południowej.

12 SIERPNI

W Orange Town Kościuszko żegna się z Waszyngtonem, który wysoko ocenił jego pracę przy budowie twierdzy w West Point.

17 SIERPNI - 12 WRZEŚNIA

Otrzymałszy wiadomość o chorobie syna generała Gatesa Kościuszko odwiedza posiadłość generała w Traveller's Rest nad Potomakiem, na zachód od Filadelfii. Wykonuje tam projekt wspaniałej rezydencji Gatesów (nigdy nie zrealizowany).

OKOŁO 12 WRZEŚNIA

Po powrocie do Filadelfii i załatwieniu niezbędnych formalności, udaje się w drogę do kwatery dowódcy armii południowej.

21 LUB 23 WRZEŚNIA

W Richmond, stolicy stanu Wirginia, Kościuszko odwiedza gubernatora Thomasa Jeffersona (1743-1826) i zaprzyjaźnia się z nim.

30 PAŹDZIERNIKA

Po przybyciu na miejsce służby, Kościuszko bierze udział w naradzie wojennej armii południowej po jej porażce pod Camden 16 sierpnia. Zgodnie z uchwałą Kongresu Stanów Zjednoczonych z 16 października generał Gates miał wkrótce przekazać dowództwo armii południowej generałowi Nathanaelowi Greene'owi.

8 GRUDNIA

Pożegnawszy z żalem odwołanego ze stanowiska generała Gatesa, Kościuszko rozpoczyna badanie pod względem operacyjnym rzeki Catawba w Północnej Karolinie, zgodnie z rozkazem nowego dowódcy armii. Wybiera miejsce na obozowisko armii pod Cheraw Hills.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 50x70 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - portret w czapce generalskiej

ROK 1781

STYCZEŃ

Następnym zadaniem Kościuszki, jako naczelnego inżyniera armii południowej, jest budowanie łodzi płaskodennych nadających się do przewożenia przez wojsko i służących do szybkich przepraw przez rzeki.

Praca nad łodziami trwała cały styczeń.

3 LUTEGO

Kościuszko przy pomocy zbudowanych środków przeprawowych przychodzi z pomocą części sił armii południowej nad rzeką Jadkin k/Salisbury, zanim dopadły ich przeważające liczebnie wojska brytyjskie generała Cornwallisa.

13 - 14 LUTEGO

Kościuszko organizuje dla armii przeprawę przez rzekę Dan, ratując ją od przyparcia do rzeki i rozbicia.

16 LUTEGO

Zgodnie z rozkazem generała Greena Kościuszko udaje się do miasta Halifax w Północnej Karolinie nad rzeką Roanoke, by je ufortyfikować i przygotować do obrony.

MARZEC - KWIECIEŃ

Kościuszko wraz z armią południową uczestniczy w działaniach odwrotowych, zabezpieczając jej biwaki i przemarsze.

25 KWIETNIA

Na wybranej przez Kościuszkę pozycji obronnej pod Hobkirk's Hill w pobliżu Camden dochodzi do bitwy z oddziałem brytyjskim, po której pobity generał Greene zostaje zmuszony do ucieczki.

22 MAJA - 19 CZERWCA

Udział Kościuszki w oblężeniu fortu Ninety Six w Południowej Karolinie, gdzie nadzoruje budowę pozycji oblężniczych fortu.

20 CZERWCA

Generał Greene w rozkazie dziennym składa pułkownikowi Kościuszce imienne podziękowanie za wytrzymałość, stanowczość i niezmiernie wysiłki przy planowaniu i prowadzeniu robót oblężniczych wokół Fortu Ninety Six.

21 CZERWCA -11 SIERPNI

Kościuszko nadzoruje obozowisko armii generała Greena na wyniosłości High Hills nad rzeką Santee.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 73x92 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko - portret

ROK 1781

12 SIERPANIA

Kościuszko wysłany zostaje do Północnej Karoliny z zadaniem zabezpieczenia umocnieniami magazynów wojskowych.

4 LISTOPADA

Po powrocie z Północnej Karoliny Kościuszko otrzymuje zadanie urządzenia nowego obozu dla armii południowej. Czyni to w "Round O" blisko bogatych plantacji rolniczych.

28 - 29 GRUDNIA

Armia południowa podejmuje nieudaną próbę oparcia garnizonu brytyjskiego na wyspie John's nad Oceanem Atlantyckim, w pobliżu Charlestonu.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 50x70 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko w czapce włocławskiej

ROK 1782

16 STYCZNIA

Armia południowa rozlokowana zostaje w Skirring's Plantation pod miastem Pon-Pon, gdzie Kościuszko wynajmuje u pani Susan Haynes wspólną kwaterę z zaprzyjaźnionym pułkownikiem Williamsem.

KONIEC SIERPNI

Kościuszko obejmuje dowództwo nad stacjonującym w Ashley Feny (Bee's Ferry) koło Charlestonu oddziałem, po poległym pułkowniku J. Laurensie.

14 - 15 LISTOPADA

Kościuszko organizuje zasadzkę na wojska brytyjskie, na James Island pod Charlestonem, gdzie zostaje ranny. Była to ostatnia potyczka w tej wojnie.

14 GRUDNIA

Do opuszczonego przez Brytyjczyków Charlestonu oddział Kościuszki wkracza wraz z przednią strażą jako awangarda zwycięskich wojsk amerykańskich, kończąc działania wojenne.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 53x65 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko - portret z orderami

ROK 1783

14 KWIETNIA

Do Charlestonu dociera wiadomość o zawarciu pokoju z Wielką Brytanią.

KONIEC MAJA

Kościuszko opuszcza Charleston, udając się do Filadelfii.

18 CZERWCA

Kościuszko przybywa do Filadelfii, by rozliczyć się ze służby w armii amerykańskiej i otrzymać zaległe uposażenie.

4 LIPCA

Na polecenie Kongresu Stanów Zjednoczonych Kościuszko iluminuje Princetown z okazji rocznicy Deklaracji Niepodległości.

5 SIERPNI

Kongres rozpatruje prośbę Kościuszki o wypłacenie mu uposażenia, ale z braku funduszy sprawę odkłada.

13 PAŹDZIERNIKA

Kościuszko otrzymuje nominację na generała brygadiera armii amerykańskiej oraz wyrazy uznania

Kongresu Stanów Zjednoczonych dla jego zasług wojskowych.

LISTOPAD

Kościuszko z generałem Greenem odwiedza kwaterę główną Waszyngtona, od którego otrzymuje na pamiątkę szpadę i parę pistoletów. Prawdopodobnie w tym czasie zostaje przyjęty do nowo utworzonego Towarzystwa Cyncynatów.

25 LISTOPADA

Po wyjściu z Nowego Jorku ostatniego brytyjskiego garnizonu, Kościuszko uczestniczy w triumfalnym wjeździe Waszyngtona do miasta.

4 GRUDNIA

Kościuszko uczestniczy w uroczystym pożegnaniu Waszyngtona jako naczelnego wodza.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 60x80 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko - w sukmanie

ROK 1784

STYCZEŃ - KWIECIEŃ

W oczekiwaniu na uregulowanie przez Kongres należności finansowych Kościuszko gości u generała Greena w Newport w stanie Rhode Island na północny wschód od Nowego Jorku.

1 - 18 MAJA

Prawdopodobnie wraz z generałem Greenem uczestniczy w Zjeździe Towarzystwa Cyncynatów w Filadelfii.

9 LIPCA

Po uregulowaniu spraw finansowych wyjeżdża z Filadelfii do Nowego Jorku z zamiarem odpłynięcia do Polski.

15 LIPCA

Tadeusz Kościuszko, żegnany przez przyjaciół, odpływa z Nowego Jorku do Francji na statku „Courier de l'Europe”.

**NA CZELE
PIERWSZEGO POLSKIEGO
POWSTANIA NARODOWEGO**

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 60x80 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko - w czapce wolności

ROK 1792

OKOŁO 20 PAŹDZIERNIKA

Kościuszko po otrzymaniu dymisji z wojska, wyjeżdża z Warszawy do Puław a następnie do Sieniawy - posiadłości Czartoryskich.

28 PAŹDZIERNIKA

Uroczyste obchody imienin Kościuszki w Sieniawie.

LISTOPAD

Z Sieniawy Kościuszko wyjeżdża do Lwowa, gdzie jest owacyjnie witany, a władze austriackie proponują mu stanowisko w armii, lecz odmawia przyjęcia.

17 LISTOPADA

Wyjeżdża do Zamościa, by odwiedzić dalszych znajomych.

5 GRUDNIA

Wysłano za Kościuszką rozkaz władz austriackich wydany w Wiedniu, nakazujący mu opuszczenie Galicji w ciągu 12 godzin. Powodem wydalenia było nadanie mu tytułu obywatela Francji, odmowa przyjęcia służby w armii austriackiej, a nade wszystko wielka popularność wśród społeczeństwa.

12 GRUDNIA

Kościuszko jako Baron Bieda przybywa potajemnie przez zabór rosyjski (Opole Lubelskie - Puławy) do Krakowa.

17 GRUDNIA

Po trzech dniach podróży przybywa do Wrocławia, skąd na Boże Narodzenie udaje się do Lipska - siedziby emigracji polskiej w Saksonii.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 60x90 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - w mundurze

ROK 1793

POŁOWA STYCZNIA

Kościuszko z Lipska wyjeżdża do Francji z memoriałem dotyczącym współpracy w zakresie przeprowadzenia powstania w Polsce.

II POŁOWA STYCZNIA

Kościuszko spotyka się w pobliżu Holandii z naczelnym wodzem rewolucyjnym wojsk francuskich, generałem Charles 'em Francois'em Dumouriezem. Po rozmowie z nim udaje się do Paryża, gdzie trafia jednak na burzliwy okres rewolucji francuskiej.

21 STYCZNIA

Król Ludwik XVI, jako zdrajca, zostaje publicznie zgilotynowany, co staje się powodem do zawiązania szerokiej koalicji antyfrancuskiej utworzonej przez Anglię, Holandię, Hiszpanię, państwa włoskie i Rzeszę Niemiecką (państwa niemieckie, Prusy i Austria).

MARZEC

Zdrada generała Dumourieza, który przechodzi z oficerami na stronę koalicji. W Paryżu władza żyrondystów staje pod prężaniem opinii jakobinów. Ujawniono przekupstwa, kradzieże i celowe szkoldnictwo w wojsku. W rządzie kolejni rozmówcy

Kościuszki są usuwani ze stanowisk, a nawet gilotynowani.

SIERPIEŃ

Po przejściu we Francji władzy przez jakobinów, wytworzeniu atmosfery powszechnej nieufności oraz rozpoczęciu wojny przez koalicję antyfrancuską i wybuchu powstania chłopskiego w Wandei, Kościuszko, nic nie uzyskawszy w Paryżu, wraca do Lipska.

POCZĄTEK WRZEŚNIA

Delegacja konspiracji krajowej zawiązana po II rozbiore Polski, podpisanym 23 stycznia przez Prusy i Rosję, zwraca się do Kościuszki o objęcie kierownictwa nad przygotowanym powstaniem, na co Kościuszko wyraża zgodę, uważając, że „odmówić posługi Ojczyźnie nie powinien”. Przystępuje więc z Hugonem Kołłątajem do opracowania aktu powstania.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 50x60 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - w stroju cywilnym

ROK 1793

10 - 11 WRZEŚNIA

W Podgórzu pod Krakowem Kościuszko ponownie spotyka się z przedstawicielem konspiracji krajowej, naciskającej na szybkie rozpoczęcie powstania ze względu na redukcję wojska i uznając przygotowanie powstania za jeszcze niewystarczające, poleca tylko dalsze prace przygotowawcze. Natomiast Józefowi Pawlikowskiemu, synowi kowala i jednemu z konspiratorów, oświadcza: „Za samą szlachtę bić się nie będę, chcę wolności całego narodu i dla niej wystawię tylko me życie”.

KONIEC WRZEŚNIA - PAŹDZIERNIK

Kościuszko, nie czując się bezpiecznie w ziemiach zabranych, gdzie był poszukiwany, udaje się do Włoch (Florencja, Piza, Rzym, Neapol).

POCZĄTEK GRUDNIA

W Rzymie odnajdują Kościuszkę wysłannicy z Warszawy, lecz okazuje się, że powstanie jeszcze nie jest przygotowane. Otrzymują więc dalsze instrukcje.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 73x90 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko w czapce wolności na koniu

ROK 1794

LUTY

Kościuszko przybywa do Drezna i wyznacza termin przygotowania powstania na 15 marca.

12 MARCA

Brygadier Antoni Madaliński, odmówiwszy redukcji podległej mu brygady kawalerii narodowej, wyruszył z Ostrołęki na Kraków - wyznaczony na centrum wybuchu powstania, wywołując ruch wojsk rosyjskich zmierzających do zatrzymania go.

OKOŁO 15 MARCA

Kościuszko wyrusza z Drezna przez Pragę do Krakowa, by rozpocząć powstanie.

23 MARCA

Kościuszko przybywa do Wiatowic pod Krakowem, skąd wieczorem udaje się do domu generała Józefa Wodzickiego w Krakowie, by przygotować ogłoszenie aktów rozpoczynających powstanie.

24 MARCA

Ogłoszony Najwyższym Naczelnikiem Siły Zbrojnej Narodowej na czas powstania Kościuszko składa przysięgę na Rynku Krakowskim, odbiera ją także od wojska oraz wydaje odezwy do wojska, obywateli, duchowieństwa i kobiet polskich.

1 KWIETNIA

Kościuszko wyrusza z wojskiem z Krakowa przez

Mogiłę, Pleszów, Wadów, Kocmyrzów i staje obozem w Luborzycy, gdzie dołączają oddziały brygadiera Madalińskiego i wicebrygadiera Ludwika Mangeta oraz 6 Regiment Pieszy.

2 KWIETNIA

Kościuszko dokonuje reorganizacji zgrupowanych wojsk i awansuje oficerów.

3 KWIETNIA

Zgrupowanie Kościuszki wyrusza z Luborzycy i staje obozem w Koniuszy.

4 KWIETNIA

Dochodzi do pierwszej bitwy pod Raclawicami z częścią wojsk rosyjskich i pierwszego większego zwycięstwa Kościuszki, pobudzającego powstanie w Warszawie (17 kwietnia) i Wilnie (23 kwietnia). W bitwie szczególnie wyróżniają się kosynierzy.

5 KWIETNIA

Po bitwie, nocnym marszem, Kościuszko cofa się pod Kraków i staje obozem pod Słomnikami, gdzie ogłasza „Raport narodowi polskiemu o zwycięstwie pod Raclawicami” oraz przywdziewa sukmanę chłopską na znak szacunku do chłopskich milicji, które przyczyniły się do zwycięstwa.

6 KWIETNIA

Kościuszko staje z wojskiem pod Bosutowem, bliżej Krakowa, gdzie organizuje obóz szkoleniowy.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 80x100 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko w czapce naczelnika - portret na koniu

ROK 1794

7 KWIETNIA

Do Krakowa przybywają wysłane przez Kościuszkę, zdobyte pod Racławicami, armaty rosyjskie, broń oraz jeńcy wojenni.

8 KWIETNIA

Uroczyste obchody zwycięstwa racławickiego w Krakowie z udziałem Kościuszki i dekoracja przez niego w katedrze na Wawelu szarfą oficerską kosynierów: Bartosza Głowackiego, Stanisława Świstackiego i Jędrzeja Łakomskiego za bohaterstwo na polu bitwy oraz mianowanie ich chorążymi Regimentu Grenadierów Krakowskich.

13 KWIETNIA

Tadeusz Kościuszko wydaje „Odezwę o względy dla walecznego Wojciecha Głowackiego”

15 KWIETNIA

Kościuszko zarządza działania demonstracyjne na pograniczu z Prusami i pobór do wojska mężczyzn od 18 do 50 roku życia.

17 KWIETNIA

Kościuszko podpisuje w obozie pod Bosutowem „Odezwę do Sandomierzan” wzywającą ich do broni.

17 - 18 KWIETNIA

Wybuch powstania w Warszawie, rozbiecie i wyparcie ze stolicy wojsk rosyjskich wraz z carskim ambasadorem.

18 KWIETNIA

Kościuszko wydaje „Odezwę za włościanami o ulgę w pańszczyźnie i ludzkie z tymiż obchodzenie się”.

19 KWIETNIA

Kościuszko wydaje dwie odezwy nakazujące ulżenie doli chłopów, jako obrońców ojczyzny, zwalnianie ich od pańszczyzny i branie w opiekę.

22 - 23 KWIETNIA

Wybuch powstania w Wilnie - stolicy Litwy - pod wodzą płk. J. Jasińskiego i przyłączenie się Litwy do Powstania Kościuszkowskiego.

24 KWIETNIA

Zabezpieczywszy się od strony pruskiej Kościuszko rozpoczyna działania zaczepne przeciwko rosyjskiemu generałowi Denisowowi, blokującemu Kraków od wschodu.

25 KWIETNIA

Staje obozem pod Igołomią, gdzie dowiaduje się o zwycięskim powstaniu w Warszawie.

26 KWIETNIA

Wyruszywszy przez Wawrzyńczyce i Brzesko-Słomiane, przybywa pod Stare Brzesko nad Wisłą.

28 KWIETNIA

Staje obozem pod Witowem.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 70x120 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko na białym koniu

ROK 1794

29 KWIETNIA

Przez Koszyce i Opatowiec przybywa do Winiar pod Nowym Korczynem, gdzie wojsko zatrzymuje się na kilka dni.

1 MAJA

Kościuszko podpisuje odezwę do Podlasiaków, wzywającą ich pod chorągwie Rzeczypospolitej.

2 MAJA

Ogłasza „Przestrogi o intrygach”, przypominające rodakom, że Rosja dotychczas pokonywała Polskę nie tyle orężem co intrygą, przewrotnością, podstępem i zdradą. Przestrzegając przed tym, odezwa wzywa Polaków do jednoczenia serc i umysłów, by wrócić Polsce wolność i niepodległość.

3 - 5 MAJA

Przez Wiślicę, Nowe Miasto Korczyn, Wójczę i Pacanów zgrupowanie Kościuszki przybywa pod Połaniec, gdzie organizuje kolejny obóz obronny.

7 MAJA

W obozie pod Połańcem Tadeusz Kościuszko wydaje uniwersał w sprawie włościańskiej, regulujący prawne powinności chłopów, nadający im wolność osobistą, ograniczający pańszczyznę i nakazujący oświecanie ludu.

10 MAJA

W obozie pod Połańcem Kościuszko wydaje uniwersał o organizacji Rady Najwyższej Narodowej, mającej pełnić funkcję rządu powstańczego podporządkowanego Najwyższemu Naczelnikowi Siły Zbrojnej Narodowej.

Dowiedziawszy się o pomyślnym przebiegu powstania na Litwie, Kościuszko w liście do księcia Franciszka Sapiehy, mianowanego przez niego generałem lejtnantem, pisał m.in.:

„Niech nikt, kto cnotliwy, nie pragnie władzy. Złożono ją w moich rękach na ten moment krytyczny. Nie wiem, czym na tę ufność zasłużyłem, ale to wiem, że ta władza jest dla mnie jedynie narzędziem do skutecznej obrony Ojczyzny mojej i wyznaję, iż jej do końca tak szczerze pragnę jak samego zbawienia narodu”.

13 MAJA

Odparcie szturmu wojsk rosyjskich na obóz pod Połańcem.

16 MAJA

Król pruski Fryderyk Wilhelm II ogłasza wojnę przeciwko powstaniu i rozpoczyna koncentrację wojska pod Szczekocinami.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 65x92 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko na tle Krakowa

ROK 1794

18 MAJA

Generał Denisow odstępuje od oblegania obozu pod Połańcem i wyrusza pod Szczekociny, by połączyć się z wojskami pruskimi.

19 MAJA

Kościuszko wyrusza za Denisowem, zatrzymując się pod Sieczkowem. Nawiązana zostaje też łączność z dywizją generała Jana Grochowskiego, ściągniętą z Lubelskiego do Szydłowa. Pod Sieczkowem Kościuszko otrzymuje pierwszy list od króla Stanisława Augusta, który zapewnia, że ojczyzny i narodu nie odstąpi nawet z powodu największego własnego niebezpieczeństwa, że jest zdecydowany dzielić szczęście i nieszczęście z narodem, a władnym i znaczącym będzie tylko w takim zakresie, jaki mu Kościuszko z narodem określi. Przy okazji żali się, iż pozbawiony majątków nie ma z czego żyć.

21 MAJA

Kościuszko staje obozem pod Borkowem, gdzie dołącza dywizja Grochowskiego. W odezwie do obywateli Polski i Litwy wyjaśnia funkcjonowanie najwyższych władz powstańczych.

25 - 26 MAJA

Przez Pińczów, Konary, Przyłęk pod Wodzisławem Kościuszko przybywa do Jędrzejowa, gdzie następuje koncentracja wojsk do walki z Denisowem.

29 MAJA

Obozuje pod Krzęciami.

2 CZERWCA

Odbierając informacje o nieporozumieniach we władzach wileńskich, Kościuszko pisze patriotyczną odezwę do obywateli Litwy, wskazując na potrzebę wspólnego i zgodnego działania z narażeniem życia dla sprawy zbawienia Ojczyzny.

3 CZERWCA

Powraca do Jędrzejowa

5 CZERWCA

Zgrupowanie Kościuszki wyrusza pod Szczekociny.

6 CZERWCA

Bitwa pod Szczekocinami. Armia pruska, wraz z Korpusem Denisowa pod naczelnym dowództwem króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II, zadaje ciężkie straty wojsku Tadeusza Kościuszki, który zarządza wycofanie się wojska polskiego, które poniosło duże straty. T. Kościuszko zostaje lekko ranny w nogę.

7 CZERWCA

Przez Okszę Kościuszko cofa się pod Małogoszcz.

9 CZERWCA

Przez Chęciny dociera do Kielc.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 65x90 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko pędzi na koniu

ROK 1794

10 CZERWCA

Staje pod Zagnańskiem.

11 CZERWCA

Obozuje pod Lipowym Polem.

13 CZERWCA

Minąwszy Szydłowiec, zatrzymuje się pod Wysockiem.

14 CZERWCA

Minąwszy Radom, obozuje pod Kozłowem.

18 - 19 CZERWCA

Obozuje pod Jedlińskiem i Warką.

22 CZERWCA

Staje obozem pod Przybyszewem.

24 CZERWCA

Przez Goszczów przybywa pod Lewiczyn.

27 - 28 CZERWCA

Wystąpienia ludowe w Warszawie doprowadzają do samosądu i powieszenia kilku zdrajców - targowiczán, co zostaje przez Kościuszkę potępione w wydanej odezwie do mieszkańców stolicy.

28 CZERWCA

Kościuszko przez Grójec przybywa pod Gołków.

30 CZERWCA

Staje obozem pod Pracką Wólką, gdzie zajmuje się organizowaniem obrony na dalekich przedpolach Warszawy.

7 LIPCA

Dochodzi do pierwszych starć ze zbliżającym się nieprzyjacielem.

8 LIPCA

Przez Piaseczno i Służewiec zgrupowanie Kościuszki dociera do Raszyna.

10 LIPCA

Kościuszko, pod naporem wojsk pruskich i rosyjskich, zarządza generalny odwrót na linię umocnień połowych Warszawy, zakładając kwaterę pod Królikarnią.

11 LIPCA

Kościuszko dokonuje przeglądu umocnień połowych Warszawy i zarządza w nich dyslokację wojska. Dochodzi też do pierwszego spotkania Naczelnika powstania z królem Stanisławem Augustem Poniatowskim na Zamku, w obecności prezydenta Warszawy Ignacego Zakrzewskiego.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 70X100 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko z J. U. Niemcewiczem w drodze pod Maciejowice

ROK 1794

14 LIPCA

Pierwszy nieudany szturm wojsk pruskich na pozycje polskie pod Warszawą, od strony Młocin. Następnie wojska pruskie, w oczekiwaniu na sprowadzenie ciężkich dział oblężniczych, przechodzą do blokady miasta.

27 LIPCA

Wojska pruskie opanowują Wolę znajdującą się poza linią fortyfikacji połowych Warszawy.

2 SIERPNI

Na propozycje króla pruskiego doradzające królowi polskiemu poddanie Warszawy, Kościuszko odpisuje, iż miasto nie znajduje się w takiej potrzebie.

12 SIERPNI

Na Litwie kapituluje garnizon Wilna. Litewskie wojska powstańcze rozpoczynają wycofywanie się w kierunku Warszawy.

20 SIERPNI

Wybuch Powstania Wielkopolskiego na tyłach wojsk pruskich, zgodnie z zaleceniem Kościuszki.

23 - 28 SIERPNI

Odparcie serii ataków pruskich na pozycje obronne Warszawy.

29 SIERPNI

Młody oficer pruski Wilhelm von Pannwitz w liście do brata, pisząc o niepowodzeniach oblężenia Warszawy i dużych stratach, stwierdził: „Nowe szanice Kościuszki są ponoć jak nowa regularna stwardza, a i te któreśmy wzięli, wzbudzają podziw. Umie on w zadziwiający sposób wykorzystać teren i nie ma ani jednego umocnienia, które by nie było wyraźnie osłaniane przez inne. Uważa się go, z dużą słusznością, za jednego z największych ludzi naszych czasów”.

5 - 6 WRZEŚNIA

Odwrót wojsk pruskich spod Warszawy, początek likwidacji oblężenia powstańczej stolicy.

9 WRZEŚNIA

Kościuszko wysłał z Warszawy, jako wsparcie powstańców wielkopolskich, generałów Dąbrowskiego i Madalińskiego z trzema tysiącami wojska, jednocześnie nakazując śledzenie wycofującego się spod Warszawy korpusu rosyjskiego generała Fersena. Zaczyna koncentrować siły do walki ze zbliżającym się korpusem generała Suworowa.

17 - 19 WRZEŚNIA

Wojska generała Sierakowskiego zostają pobite przez korpus generała Suworowa pod Brześciem i Terespołem, krzyżując zamiary Kościuszki.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 65x92 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko - zranienie pod Maciejowicami (10 października 1794)

ROK 1794

19 WRZEŚNIA

Kościuszko przybywa do Siedlec, by pokierować dywizją generała Sierakowskiego, ale nie zdąża już zapobiec jej rozbiciu.

24 WRZEŚNIA

W odezwie do narodu Kościuszko stwierdza: „(...) to jest czas, w którym trzeba poświęcić wiele, żeby wszystko ocalić...”

29 - 30 WRZEŚNIA

Kościuszko odwiedza obóz wojsk litewskich w Grodnie, pracując nad koordynacją działań przeciwko Suworowowi, po czym wraca do Warszawy.

5 PAŹDZIERNIKA

Tadeusz Kościuszko bierze udział w kolacji u prezydenta Warszawy wraz z H. Kołłątajem, I. Potockim, i gen. J. Zajączkiem.

6 PAŹDZIERNIKA

Po otrzymaniu wiadomości o rozpoczęciu (4 października) przeprawy przez Wisłę korpusu rosyjskiego generała Fersena w celu połączenia się z Suworowem, Kościuszko wyjeżdża z Warszawy do odbudowywanej

dywizji Sierakowskiego, by powstrzymać Fersena. Dociera do dworu w Okrzei, gdzie odbywa się Rada Wojenna z udziałem gen. A. Ponińskiego

7 PAŹDZIERNIKA

Po przejęciu dowodzenia Kościuszko wyrusza z wojskiem z Okrzei przez Żelechów do Korytnicy.

9 PAŹDZIERNIKA

Po otrzymaniu posiłków z Warszawy Kościuszko wyrusza do Maciejowic, gdzie organizuje pozycję obronną, a w nocy wzywa generała Ponińskiego, stojącego z dywizją nad Wieprzem.

10 PAŹDZIERNIKA

Bitwa pod Maciejowicami zostaje zakończona niespodziewanie klęską wojsk powstańczych i wzięciem do niewoli ciężko rannego Kościuszki oraz innych generałów, oficerów i szeregowców.

NIEWOLA

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 65x92 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko pod Maciejowicami - pędzi aby zawrócić ułanów

ROK 1794

13 PAŹDZIERNIKA

Kościuszko wraz z innymi jeńcami zostaje wywieziony z Maciejowic na wschód.

14 PAŹDZIERNIKA

W Korytnicy otrzymuje przysłany z Warszawy wygodny powóz podróżny, odzież, bieliznę, pościel, buty, książki i pieniądze na drogę oraz pismo dziękczynne Rady Najwyższej Narodowej. Przydzielono mu także służącego i kucharza.

15 PAŹDZIERNIKA

Konwój z jeńcami wyrusza z Korytnicy do Okrzei.

16 PAŹDZIERNIKA

Generał Chruszczow, dowódca konwoju, powiadamia Kościuszkę, że dziewięciu polskich oficerów, traktowanych "na słowo honoru", uciekło w nocy z transportu. Kościuszko oburzony ich niesłownością, wysłał do Rady Najwyższej Narodowej pismo domagające się potępienia tego czynu, aresztowania oficerów i dostawienia do obozu generała Fersena. Ich nazwiska miano publicznie potępić w prasie.

16 LUB 17 PAŹDZIERNIKA

W Radzynie odwiedza Kościuszkę i pozostałych rannych przybyły z Warszawy chirurg generalny wojska polskiego, który opatruje ich rany. Tu prawdopodobnie zorganizowany został dłuższy postój.

4 - 6 LISTOPADA

Suworow zdobywa Pragę i zmusza Warszawę do kapitulacji.

11 LISTOPADA

Konwój z jeńcami zatrzymuje się we Włodawie nad Bugiem.

16 LISTOPADA

Zakończono działanie powstańcze pod Radoszycami

17 LISTOPADA

W Zasławiu Naczelnik dowiaduje się o zdobyciu Pragi przez Suworowa.

18 LISTOPADA

Tadeusz Kościuszko, Julian Ursyn Niemcewicz i Stanisław Fiszer zostają oddzieleni od reszty jeńców i wysłani pod konwojem przez Międzybóż, Kijów, Wiebsk, Łuki Wielkie, Nowogród do Petersburga.

10 GRUDNIA

Wieczorem przywieziono jeńców do Petersburga i odstawiono do Twierdzy Pietropawłowskiej, gdzie odbyło się pierwsze przesłuchanie. Tadeusz Kościuszko ze względu na zły stan zdrowia zostaje umieszczony w domu komendanta twierdzy.

12 GRUDNIA

Rozpoczęło się śledztwo w sprawie Kościuszki, jako przywódcy powstania.

Z FRANCJI DO SZWAJCARII

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 110x90 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko pod Maciejowicami - kieruje ogniem artylerii pod Powązkami

ROK 1814

POCZĄTEK MARCA

Rozpoczęcie ostatniej ofensywy wojsk koalicji antyfrancuskiej zakończonej kapitulacją Paryża 31 marca i detronizacją Napoleona jako cesarza 3 kwietnia.

9 KWIETNIA

Kościuszko zwraca się listownie do cara Aleksandra I, przebywającego w Paryżu po abdykacji Napoleona, z prośbą o powszechną amnestię dla Polaków, ogłoszenie się konstytucyjnym królem Polski i zapewnienie opieki wieśniakami polskimi.

KWIECIEŃ

Spotkanie Kościuszki w Berville z polskimi żołnierzami i oficerami, towarzyszącymi Napoleonowi w Fontainebleau.

3 MAJA

Po abdykacji Napoleona Kościuszko po raz pierwszy spotyka się w Paryżu z carem Aleksandrem I. Podczas spotkania uzyskuje przyrzeczenie cara dotyczące odrodzenia Polski. Następnie przedstawia swoje propozycje organizacji Wojska Polskiego i ulżenia doli włościan.

28 CZERWCA

Jefferson, nawiązując w liście do wydarzeń w Europie, życzy Kościuszcze, by zadbał o to, aby stały się one korzystne dla niego osobiście i jego ojczyzny i zapewnia go o wiernym przyjacielskim przywiązaniu.

Tadeusz Kościuszko pod Racławicami (4 kwietnia 1794)

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 140x100 cm, płótno olej, 2020.

ROK 1815

1 MARCA

Powrót Napoleona z Elby, rozpoczynający 100 dni jego władzy zakończonej klęską pod Waterloo 18 czerwca i ponowną abdykacją.

3 MAJA

Podpisanie układu między Rosją, Austrią i Prusami o utworzeniu Królestwa Polskiego połączonego z Rosją, ale na obszarze jeszcze mniejszym niż Księstwo Warszawskie z 1812 roku.

MAJ

Kościuszko, nie wiedząc o podpisanym układzie, w tajemnicy przed Napoleonem, używając pseudonimu „Polski”, wyjeżdża z Berville przez Pontalier (6 maja), Solurę (8 i 9 maja), Konstancę (13 maja), Wolfeck, Wurzack, Memmingen (21 maja), Monachium (23 maja) do Braunau (25 maja) na spotkanie z Aleksandrem I.

27 MAJA

Kościuszko spotyka się z Aleksandrem I w Braunau i po krótkiej rozmowie zostaje zaproszony do Warszawy oraz odesłany do ks. Adama Czartoryskiego w Wiedniu po wszelkie wyjaśnienia.

31 MAJA

Kościuszko przybywa do Wiednia dla odbycia rozmów z Adamem Czartoryskim i za jego pośrednictwem stawia warunki carowi w sprawie granic Polski sprzed I rozbioru w 1772 r. Czartoryskiemu oświadcza, iż takie Królestwo Polskie, mniejsze niż Księstwo Warszawskie, „to jest pośmiech” i on do Warszawy nie pojedzie.

3 CZERWCA

Kościuszko zapytuje listownie cara, co będzie z Litwą i jego rodzinną ziemią, które nie zostały włączone do Królestwa Polskiego.

25 CZERWCA

Nie doczekawszy się odpowiedzi cara, nie mogąc służyć ojczyźnie zgodnie z zasadami republikańskimi, Kościuszko wyjeżdża z Wiednia na stały pobyt do Solury w Szwajcarii, gdzie zamieszkuje przy rodzinie Zeltnerów spokrewnionej z Zeltnerami paryskimi.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 80x100 cm, płótno olej, 2020.

Generał Tadeusz Kościuszko w stroju paradnym

ROK 1815

18 LIPCA

Kościuszko przesyła ks. A. Czartoryskiemu swoje uwagi w sprawach włościańskich na ziemiach polskich, proponując zakładanie szkół wiejskich uczących rzemiosł, ogrodnictwa itp., stopniowe zmniejszanie pańszczyzny, a następnie nadanie chłopom ziemi na własność i uwolnienie od poddaństwa oraz stworzenie im warunków do pracy w rozwijającym się przemyśle i rzemiośle.

29 WRZEŚNIA

W liście do Józefa Sierakowskiego, swego przyjaciela, Kościuszko pisze: „Życzyłem z duszy usłużyć Ojczyźnie, tego nie potrafiłem i boleję nad tym mocno ....”

2 PAŹDZIERNIKA

W kolejnym liście do Sierakowskiego Kościuszko pisze o swoim wzburzeniu spowodowanym istniejącą sytuacją oraz o wertowaniu ksiązek historycznych dotyczących losów państwa i władzy.

26 GRUDNIA

W liście do Sierakowskiego wyraża żal, że Aleksandrowi nie pozwolono przywrócić prowincji polskich tak, jak obiecał Kościuszce.

Tadeusz Kościuszko - uroczysty wjazd do Warszawy (lipiec 1794)

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 140x100 cm, płótno olej, 2020.

ROK 1816

KWIECIEŃ

W liście do Jeffersona Kościuszko wyraża zadowolenie ze zwycięstwa nad Anglikami w Kanadzie oraz żal, że Aleksander wskrzesił tylko imię „Polska”, ale nie udało mu się odbudować państwa polskiego po Dźwinę i Dniepr, jak obiecywał. Do Szwajcarii wyjechał, żeby w tej sytuacji nie nadużyć zaufania współobywateli. Teraz patrzy „jak mocarstwa sprzymierzone sprzeniewierają się danemu słowu, jak wyrządzają krzywdy innym małym państwom i poczynają sobie z ich ludem jak wilcy z owcami”.

15 KWIETNIA

W liście do Sierakowskiego Kościuszko pisze m.in.: „Kochanej Ojczyźnie żadnej nocy nie odpuszczam, aby Ona nie przysłała mi na pamięć”.

MAJ

Odwiedza Instytut Pestalozziego w Yverdon, interesuje się najnowszą metodą nauczania młodzieży.

LIPIEC

Przebywa w zamku Vezia pod Lugano.

Autor: Hakob Mikayelyan, Format: 38x46 cm, płótno olej, 2020.

Tadeusz Kościuszko w Szwajcarii u schyłku życia (1817)

ROK 1817

2 KWIETNIA

Kościuszko sporządza testament, nadający wszystkim włościanom siechnowickim wolność osobistą oraz prawo własności posiadanych gruntów i zagród.

15 CZERWCA

Jefferson proponuje Kościuszce przeniesienie jego funduszy do Europy albo przyjazd na stałe do Stanów Zjednoczonych. „Pomyśl poważnie, kochany przyjacielu - pisał - dokończ wolnego życia w wolnym kraju. Przybądź złożyć swe kości obok moich na cmentarzu Monticello”.

SIERPIEŃ

Kościuszko spisuje dla udającego się do Polski Franciszka Zeltnera rady, mające charakter katalogu wzorowego postępowania człowieka szlachetnego, prawdomównego, pracowitego, skromnego i pożytecznego społeczeństwu.

SIERPIEŃ - WRZESIEŃ

Kościuszkę odwiedza wdowa księżna Ludwika Lubomirska, jego dawna ukochana.

15 WRZEŚNIA

Kościuszko pisze ostatni list do T. Jeffersona, potwierdzający ważność jego testamentu dotyczącego funduszy amerykańskich i informujący o decyzji pozostania w Solurze, gdyż czasem miło mu jest służyć radą przyjaciołom i znajomym.

1 PAŹDZIERNIKA

Kościuszko ciężko zachorował.

10 PAŹDZIERNIKA

Ponieważ choroba nie ustępuje, na wszelki wypadek sporządza testament dotyczący funduszy europejskich i rzeczy osobistych.

15 PAŹDZIERNIKA

Okolo godziny 10 wieczorem Tadeusz Kościuszko umiera w Solurze w obecności rodziny Zeltnerów, przeżywszy 71 lat i ponad 8 miesięcy

BIBLIOGRAFIA

- Szyndler B., *Tadeusz Kościuszko 1746-1817*, Bellona, Warszawa 1991.
- Otrębski T.B., *Kościuszko 1893-1896*, wyd, Partner, 1994.
- Ratajczyk L., *Kalendarium z życia i działalności Tadeusza Kościuszki, "Niepodległość i Pamięć"*, Warszawa 1996, Rocznik III, Nr 1(5) ,ss.7-52.
- Gmitruk J., Skoczek T., *Insurekcja kościuszkowska i jej naczelnik w legendzie, historiografii i sztuce*, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Warszawa 2017.
- Wawrzykowska-Wierciochowa D., *Damy serca Tadeusza Kościuszki*, Polska Fundacja Kościuszkowska, Warszawa 1995.
- Drozdowski M. M., *Tadeusz Kościuszko. Szkice biograficzne. Tradycja*, Polska Fundacja Kościuszkowska, Warszawa 2021.
- Nash Gary B., Gao Hodges , Graham Russell., *Przyjaciele Wolności. Tadeusz Kościuszko, Thomas Jefferson, Agrippa Hull*, Świat Książki, Warszawa 2009.
- Ordon L., *Spory o Tadeusza Kościuszkę w polskiej historiografii i literaturze w latach 1792-2016*, Polska Fundacja Kościuszkowska, Warszawa 2017.
- Maciejowice. 200 rocznica Insurekcji Kościuszkowskiej*, pod red. Romualda Michalczyka, Rzymsko-Katolicka Parafia p.w. Wniebowzięcia N.M.P. w Maciejowicach, Maciejowice 1995.
- Konopka J. A., *Kościuszko w Szwajcarii. Fakty, Tradycje, Pamięć*. Imprimeries de Versoix S.A, Geneve 2007.
- Woltanowski A., *Bitwa pod Maciejowicami 10 X 1794 r. Żale pomaciejowickie*, wyd. Uniwersytet Warszawski – Filia w Białymstoku, Białystok 1994.
- Zielony P., Ackermann T., Pawłowski R., *Polskie ślady w Solurze i Zuchwilu*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa-Solura 2022.
- Korzon T., *Kościuszko. Bibliografia z dokumentów wysnuta*. Reprint wydania z roku 1878. Redakcja Leszek Marek Krześniak, Tadeusz Skoczek, Polska Fundacja Kościuszkowska, Maciejowice 2021.
- Pachoński J., *Generał Franciszek Paszkowski 1778-1856* Wydawnictwo MON Warszawa 1982
- Rawski T., *Bitwa pod Maciejowicami*, Polska Fundacja Kościuszkowska, Warszawa 2020.
- Insurekcja kościuszkowska /The Kościuszko uprising tł. Guy Russel Torr/ album pod redakcją Tadeusza Skoczka*, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Warszawa 2014.
- Niemcewicz J.U., *Pamiętniki czasów moich*, Tower Press, Gdańsk 2000.

Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEJ FUNDACJI KOŚCIUSZKOWSKIEJ

Polska Fundacja Kościuszkowska jest od roku 1994 organizatorem corocznych Międzynarodowych Sympozjów Kościuszkowskich, które początkowo odbywały się tylko w Maciejowicach, a obecnie także w Garwolinie, Żelechowie, Sobolewie i Warszawie.

Spotkania te gromadzą, jako wykładowców, historyków badających kościuszkowskie czasy z kraju i z zagranicy oraz miłośników historii, kolekcjonerów, artystów, nauczycieli i przedstawicieli młodszych pokoleń, którzy uczestniczą w rajdach kościuszkowskich, turniejach, konkursach, inscenizacjach i rekonstrukcjach historycznych.

Wiele wygłoszonych na Sympozjach referatów weszło do obiegu naukowego, było przyczynkiem do powstania książek i opracowań, artykułów, publikacji w prasie i środkach masowego przekazu.

Za sprawą Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej w różnych miejscach na świecie powstało wiele upamiętnień, jak: tablica pamiątkowa w Pałacu Marmurowym w Sankt Petersburgu (1994), w miejscu, gdzie T. Kościuszko przebywał w niewoli. Tablica pamiątkowa w kościele w Kosowie Poleskim (1996), w miejscu kościoła, w którym odbył się chrzest Tadeusza Kościuszki,

w Maciejowicach – Kamień Pamięci (2015), na Rynku opodal pomnika Tadeusza Kościuszki.

PFK przyczyniła się do ustawienia przed Dworciem w Mereczowszczyźnie, miejscu urodzenia

Kościuszki, dużego kamienia pamiątkowego (1994) oraz wykonania pamiątkowych tablic, których na tym kamieniu nie udało się umieścić.

Za sprawą PFK zostały wykonane i odsłonięte tablice poświęcone Franciszkowi Karpińskiemu w Łyskowie na Białorusi, w kościele w Iwanofrankowsku (Stanisławowie) na Ukrainie i w Kościele Św. Krzyża w Warszawie.

PFK uczestniczyła we wszystkich działaniach, związanych z budową pomników Kościuszki w Warszawie i Stalowej Woli (2010).

Polska Fundacja Kościuszkowska wydała ponad 50 publikacji książkowych, broszur, opracowań, materiałów z sympozjów i katalogów wystaw.

PFK od roku 1990 była organizatorem wielu obchodów kościuszkowskich, połączonych z konferencjami naukowymi i popularno-naukowymi w kraju i za granicą: na Białorusi – Brześć, Mereczowszczyzna, Mińsk; w Rosji – Sankt Petersburg (1994), Moskwa (2017); Szwajcaria (2016) – Solura, Rapperswil; we Francji

(1994) – Paryż (Biblioteka Polska); w Australii (2017) – Sydney, Góra Kościuszki.

Fundacja zorganizowała liczne wystawy fotogramów i obrazów w Muzeum Niepodległości w Warszawie, a także w Łodzi, Krakowie, Maciejowicach, Garwolinie, Żelechowie, Ursusie, Legnicy i Długosiodle.

PFK organizowała podróże historyczne szlakiem Kościuszki i wielkich Polaków po Polsce, Białorusi, Ukrainie, Rosji, Szwajcarii, Litwie, Łotwie, Estonii, Francji i Austrii.

PFK jest od wielu lat głównym organizatorem obchodów rocznic Insurekcji Warszawskiej.

PFK przy współpracy z Muzeum Niepodległości od 2011 roku organizuje comiesięczne spotkania Wszechnicy Kościuszkowskiej oraz spotkania wyjazdowe.

PFK od 2017 roku jest inicjatorem powstania wielu obrazów o tematyce kościuszkowskiej (obrazów scen bitewnych, portretów Tadeusza Kościuszki, przywódców Insurekcji Kościuszkowskiej, dam serca Kościuszki, ludzi tradycji kościuszkowskiej oraz portretów poetów: Zygmunta Krasińskiego, Marii Konopnickiej, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Tadeusza Gajcego, działaczy sportowych).

Polska Fundacja Kościuszkowska od wielu lat wspiera muzea związane z tradycją kościuszkowską, zwłaszcza muzeum w Maciejowicach, gdzie za sprawą Fundacji zbudowano makietę przedstawiającą bitwę, Muzeum w Mereczowszczyźnie na Białorusi, do którego zostało przekazanych wiele eksponatów, Muzeum na Kopcu Kościuszki w Krakowie, gdzie organizowano

wystawy obrazów i fotogramów. Szczególnie owocna i różnorodna jest od ponad 30 lat współpraca z Muzeum Niepodległości w Warszawie, gdzie organizowano wiele sesji naukowych i popularno-naukowych, wystaw i spotkań Wszechnicy Kościuszkowskiej.

PFK współpracuje ze szkołami noszącymi imię Tadeusza Kościuszki w całym kraju, a także ze szkołami na Białorusi i (już od kilkunastu lat) na Ukrainie. Wspierała namalowanie wielkiego muralu o tematyce kościuszkowskiej na budynku Szkoły Podstawowej im. Tadeusza Kościuszki w Cygance.

PFK popularyzuje idee i tradycje kościuszkowskie w środkach masowego przekazu. Była inspiratorem wielu filmów, reportaży, audycji radiowych i telewizyjnych oraz artykułów prasowych. Na spotkaniach organizowanych przez PFK bardzo często występują artyści i zespoły artystyczne z różnych krajów, przez ponad 20 lat były to głównie zespoły z Białorusi. Spotkania te są okazją do szeroko pojętej współpracy kulturalnej, naukowej i gospodarczej.

Za sprawą PFK organizowane są spektakle teatralne, występy chórów i solistów. Fundacja od 1993 roku była organizatorem licznych inscenizacji historycznych (nie tylko związanych z tradycją kościuszkowską), konkursów strojów historycznych, jarmarków kosynierskich, nauki tańców historycznych i ludowych.

Z inspiracji PFK została namalowana kolekcja 55 obrazów „Ludzie Tradycji Kościuszkowskiej”,

10 obrazów z cyklu „Damy serca Tadeusza Kościuszki” i 17 portretów „Przywódców Insurekcji Kościuszkowskiej”.

PFK prowadzi intensywne działania na rzecz namalowania wielkich obrazów panoramicznych przedstawiających bitwę pod Maciejowicami i zwycięskie bitwy warszawskie 1794 roku oraz wzniesienia

w Maciejowicach pawilonu Galerii Kosynierów Kościuszkowskich. Jako przygotowanie do tych panoram powstało już wiele obrazów i szkiców. Poszukuje także sponsorów i osób, które chciałyby przyczynić się do realizacji tych planów.

Aby wesprzeć nasze wspólne dzieło należy dokonać wpłaty na konto:

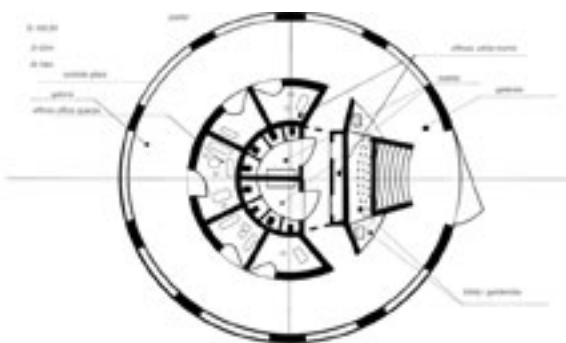
08 2490 0005 0000 4500 7541 8025

Dziękujemy

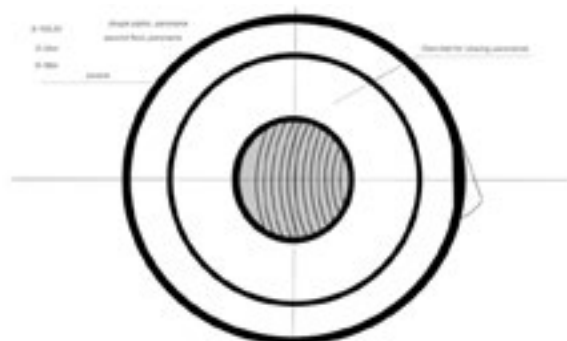
WIZUALIZACJA BUDYNKU PANORAMY MACIEJOWICKIEJ

PRZEKROJE POPRZECZNE OBIEKTU

Parter

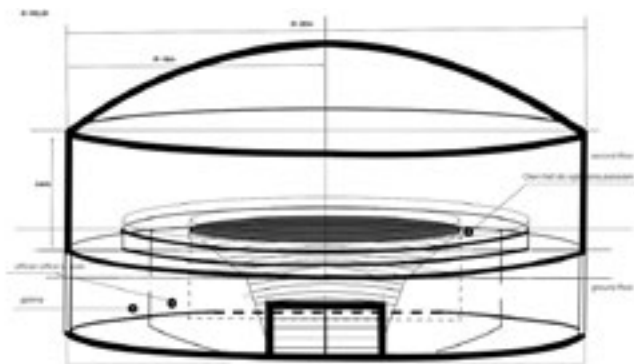

I Piętro

APEL W SPRAWIE PANORAMY MACIEJOWICKIEJ

Polska Fundacja Kościuszkowska w 225 rocznicę Insurekcji Kościuszkowskiej postanowiła stworzyć Panoramę Bitwy Maciejowickiej (10 października 1794 roku), w której niezwykłym męstwem wykazali się żołnierze Kościuszki. Mimo, że ulegli przeważającym siłom moskiewskim, a sam Tadeusz Kościuszko został ranny i dostał się do niewoli, to ta największa w XVIII wieku bitwa na ziemiach polskich, była jednocześnie zacznym do całego cyklu starań dla odzyskania niepodległości i budowy nowoczesnego społeczeństwa polskiego.

Budowa tej Panoramy w Maciejowicach będzie nie tylko atrakcją turystyczną, ale przede wszystkim działaniem na rzecz lepszego poznania historii naszego narodu i roli wybitnych jednostek w jego dziejach, wzbudzania uczuć i zachowań patriotycznych w miejscu, gdzie miały miejsce te wydarzenia i ten niewymierny wysiłek naszych przodków.

Widok od frontu

Duży, panoramiczny obraz przedstawiający poszczególne fazy i epizody bitwy pozwoli widzom, zwłaszcza młodym, uzmysłwić sobie, jaką ofiarę własnego życia złożyli powstańcy Kościuszki.

Wierzmy, że nasze starania zostaną uwiecznione powodzeniem, a osoby, które będą nas w tym wspierać, uzyskają satysfakcję uczestniczenia we wspólnym patriotycznym dziele. A kiedy już powstanie Panorama, na pewno zechcą ją osobiście zobaczyć. Darczyńcy, którzy wniosą znaczny wkład do budowy Panoramy zostaną uwiecznieni w księgach pamiątkowych i na tablicach. Samej Panoramie będzie towarzyszyć galeria obrazów współczesnych malarzy pokazująca działania Polaków o odzyskanie niepodległości od czasów Kościuszki po czasy współczesne. Dziękujemy za każdą, nawet najmniejszą kwotę, która będzie wspierać naszą akcję.

dr Leszek Marek Krześniak

Prezes Polskiej Fundacji Kościuszkowskiej

Aby wesprzeć nasze wspólne dzieło należy dokonać wpłaty na konto:

08 2490 0005 0000 4500 7541 8025

PAWILON GALERII KOSYNIERÓW

GALERIA MALARSTWA HISTORYCZNEGO MUZEUM NIEPODLEGŁOŚCI

1. Prezentacja obrazu olejnego Mirosława Mirońskiego, Portret Ignacego Paderewskiego (29 czerwca 2012);
2. Prezentacja obrazu olejnego Macieja Milewskiego, Antoni Chruściel – Monter (1 sierpnia 2014);
3. Prezentacja obrazu olejnego Macieja Milewskiego, Warszawa'44 (1 sierpnia 2015);
4. Prezentacja obrazu olejnego Macieja Milewskiego, Pamięci 189 tysięcy Warszawiaków zaginionych i pomordowanych przez Niemców (1 września 2016);
5. Prezentacja obrazu olejnego Macieja Milewskiego, Maria Cetys - żołnierz Armii Krajowej (1 sierpnia 2018);
6. *Olga Leopoldyna Stawecka, siostra Maria Eligia (1886-1933). Legionistka, zakonnica* (Dom Bochniaków. Stowarzyszenie Miłośników Bochni i Ziemi Bocheńskiej 6 listopada 2018 – 25 marca 2019, Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej 24-25 kwietnia 2019, Muzeum Więzienia Pawiak 26 kwietnia 15 maja 2019);
7. Prezentacja zakupów do zbiorów Muzeum Niepodległości: Marian Adamczyk, Piłsudski i Witos, Stanisław Bodes, Zapomniana szarża Policji Państwowej – Husynne 24 września 1939, Hakob Mykayelyan, Kościuszko w sukmanie, Natalia Shayon, Tadeusz Kościuszko przy globusie (19 grudnia 2018 – 28 stycznia 2019);
8. *Święto 1. Maja*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: Tymon Niesiołowski, Hanna Garwatowska, Edward Dziechciarzyk, Tadeusz Jan Kozłowski, Antoni Łyżwański, Witold Miller, Teresa Pągowska (1-9 maja 2019);
9. Prezentacja obrazu olejnego Macieja Milewskiego, *Władysław Orkan* (14 maja 2019);
10. Bogusław Lustyk, *Dziś idę walczyć Mamo!*. Grafika i rysunki (25 lipca - 28 sierpnia 2019);
11. *Wojenna Warszawa*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: Tadeusz Roman, Jerzy Brzozowski, Zygmunt Łopuszyński, Stanisław Poznański (2 września 2019);
12. *Był taki wrzesień*. Wystawa plenerowa – Dom Kultury „Świt” (11 września 2019)
13. *II wojna światowa w twórczości współczesnych malarzy*. Wystawa po plenerze malarskim. Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego (29 listopada 2019 - 12 czerwca 2020), Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów Muzeum Niepodległości (30 czerwca – 17 lipca 2020), Fundacja Willa Polonia w Lublinie (18 lipca – 28 sierpnia 2020), Biblioteka Kraków (1 – 18 września 2020);

14. Janusz Trzebiatowski, *Armenia. Szlakiem katedr i chaczkarów* (Galeria Brama Bielańska Cytadeli Warszawskiej 18 grudnia 2019 – 28 stycznia 2020, Galeria Fundacji Willa Polonia w Lublinie 29 stycznia – 24 lutego 2020, Galeria Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Lublinie 1 marca – 8 kwietnia 2020, Galeria Biblioteki Kraków 5 maja – 25 czerwca 2020, Muzeum im Schafstall w Neuenstadt 6 - 11 lipca 2021, Muzeum Janusza Trzebiatowskiego w Chojnicach 17 – 19 września 2021, obecnie obrazy prezentowane są na wystawie stałej w Dworze Sztuki w Siennicy Różanej);
15. *Niech się mury pną do góry*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: Eugeniusz Arct, Aleksander Kobzdej, Włodzimierz Panas, Stanisława Stelmarzewska-Panasowa, Andrzej Feliks Szumigaj, Alfred Lenica. Wystawa on line, w Internecie (premiera 8 maja 2020);
16. *Ostatnie dni walki. Rocznica zakończenia Powstania Warszawskiego*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: Józef Skrobiński, Stanisław Żółtowski, Józef Młynarski, Hanna Żuławska, (1-31 października 2020);
17. Magdalena Latosiewicz, *Twarze Niepodległości*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: Marszałek Józef Piłsudski, Marszałkowa Piłsudska, Ignacy Jan Paderewski, Wincenty Witos, Roman Dmowski, Wojciech Korfanty, Gen. Józef Haller, Gen. Tadeusz Rozwadowski, Gen. Franciszek Latinik, Gen. Lucjan Żeligowski. Pierwsza odsłona, on line (premiera 4 listopada 2020)
18. *Kobiety dla Niepodległej*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: Anna Gudzińska, Maria Dębianka, Halina Kraheńska. Wystawa on line (premiera 9 listopada 2020);
19. Jacek Malczewski. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: *Sybirak, Żołnienie do trumny, Niedziela w kopalni. Szkic, Raporty policyjne, Powrót Sybiraka*. Wystawa online (premiera 19 stycznia 2021).
20. Jerzy Krawczyk i jego realizm metaforyczny. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości: *Totenbestattung, Aufpassen Mutti, Czeladnik złotnika, Wrzesień, Lenin*, (21 lipca – 29 sierpnia 2021);
21. Magdalena Latosiewicz. *Twarze Niepodległości* (17 lutego – 25 kwietnia 2021);
22. *1 maja 1905 w Warszawie* (29 kwietnia – 15 maja 2022);
23. *Odbudowa Warszawy*. Obrazy ze zbiorów Muzeum Niepodległości; Eugeniusz Arct, Aleksander Kobzdej, Dawid Haltrecht, Tadeusz Roman, Jerzy Brzozowski, Ryszard Skupin (12 maja 2022 – 16 stycznia 2023);

24. *Walery Eljasz Radzikowski – artysta i patriota*, (18 stycznia – 18 kwietnia 2023);
25. *Poszły wici po zaściankach. Insurekcja 1863*; 27 kwietnia – 20 czerwca 2023;
26. *Pamięć o Powstaniu Styczniowym. W zbiorach Muzeum Niepodległości* (20 stycznia - 2 lipca 2023);
27. *Generał Haller i jego legenda*. Wystawa w Sanktuarium Jana Pawła II w Radzyminie (14 maja 2023);
28. *RADZYMIN 1920. W obronie Odrodzonej* (23 maja – 7 czerwca 2023);
29. Hakob Mikayelyan, *Ludność Radzymina w 1920* (1 – 31 lipca 2023);
30. *Radzymin 1920. Ratunek dla Europy!* (1 sierpnia – 30 listopada 2023);
31. *Ludzie tradycji kościuszkowskiej* (Maciejowice: 5 – 10 października 2023, Warszawa, Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów 13 – 27 października 2023, Warszawa: Galera Brama Bielańska 9 listopada 2023- 30 stycznia 2024);
32. Krzysztof Lachowicz, *Paweł Edmund Strzelecki i Góra Kościuszki* [wystawa kolekcji znaczków pocztowych i pocztówek], Garwolin: 5-10 października 2023, Warszawa: Pałac Przebendowskich/Radziwiłłów (13 października – 20 listopada 2023);
33. Hakob Mikayelyan, *Tadeusz Kościuszko. Generał armii amerykańskiej* Warszawa: Galeria Brama Bielańska, Muzeum Niepodległości w Warszawie 2 lutego - 8 maja 2024 roku.

WYSTAWA TADEUSZ KOŚCIUSZKO – GENERAL AMERYKAŃSKI

Galeria Brama Bielańska Cytadeli Warszawskiej (2 lutego - 8 maja 2024)

Kuratorzy wystawy:

Leszek Marek Krześniak, Tadeusz Skoczek

Kurator Galerii Brama Bielańska:

Jacek Konik

Administracja:

Piotr Maroński, Wojciech Samborski

Autorzy tekstów:

Leszek Marek Krześniak, Tadeusz Skoczek

Fotoskład i łamanie:

Andrzej Cereniewicz

Adiustacja:

Teresa Kołakowska

ISBN 978-83-85666-35-6

Adres wydawcy:

**Polska Fundacja Kościuszkowska
08-480 Maciejowice, ul. Rynek 2**

Biuro:

**00-508 Warszawa, al. Jerozolimskie 31 m.14
+48 602 175 238; 22 625 49 77**

poczta@pfk.waw.pl

www.pfk.waw.pl

Nazwa Drukarni:

ALFGRAF

Nakład: 200 egz.

Polska Fundacja Kościuszkowska powstała w 1990 roku, aby kultywować i propagować szeroko pojętą tradycję kościuszkowską, przyczyniając się do umacniania więzi łączących Polaków na całym świecie oraz do pobudzenia ich aktywności w sferze kulturalnej i ekonomicznej.

Polska Fundacja Kościuszkowska:

- współpracuje z ośrodkami polonijnymi na Wschodzie i Zachodzie wspomagając naukę języka ojczystego i krzewiąc wiedzę o dzisiejszej Polsce, a także jej dziejach, ze szczególnym uwzględnieniem Tadeusza Kościuszki, stanowiącego uosobienie naszych wielkich tradycji narodowych, patriotycznych i demokratycznych,
- inspiruje i organizuje imprezy kulturalno-oświatowe, ożywiając pamięć o sławnych Polakach w kraju i poza jego granicami,
- uczestniczy w różnych akcjach charytatywnych i kulturalno-oświatowych na rzecz Polaków na Wschodzie.

Polska Fundacja Kościuszkowska organizuje dla Polaków z kraju i z zagranicy podróże historyczne szlakami Wielkich Polaków po Polsce, Białorusi, Ukrainie, Litwie oraz do miejsc związanych z Tadeuszem Kościuszką we Francji i Szwajcarii.

Polska Fundacja Kościuszkowska jest organizatorem corocznych Międzynarodowych Sympozjów Kościuszkowskich oraz comiesięcznych spotkań w ramach Wszechnicy Kościuszkowskiej.

Polska Fundacja Kościuszkowska współpracuje ze szkołami im. T. Kościuszki oraz stowarzyszeniami i instytucjami kultywującymi tradycję kościuszkowską.

Polska Fundacja Kościuszkowska jest wydawcą różnych książek i opracowań o tematyce historycznej i losach naszych rodaków. Polska Fundacja Kościuszkowska była jednym z budowniczych pomnika Tadeusza Kościuszki w Warszawie.

Polska Fundacja Kościuszkowska usilnie zabiega o stworzenie wielkich obrazów panoramicznych: Bitwy pod Maciejowicami i zwycięskich bitew warszawskich 1794.

Adres biura fundacji:

00-508 Warszawa, Al. Jerozolimskie 31/14

tel. 22 625-49-77, kom. 602 175 238

www.pfk.waw.pl

e-mail: poczta@pfk.waw.pl, drlmk@wp.pl

Wydawnictwo: Polska Fundacja Kościuszkowska

ISBN: **978-83-85666-35-6**

ISBN 978-83-85666-34-9

9 788385 666349

30 MUZEUM
LAT NIEPODLEGŁOŚCI

Mazowsze.
serce Polski